Tafsiira Suuratu Az-Zumar-kutaa 20

Description

Tarii jireenya keessatti wantoota nama sodaachisanii fi rifachiisan baayâ€™ee arguu fi dhagayuu dandeenya. Boombin ykn niwuklarri yommuu dhooyu hangam akka nama rifachiisu ni beekna. Garuu kunniin wanta manneen diigu ykn namoota fixuudha. Garuu Guyyaa tokko sagaleen cimaan addunyaa guutuu diddiigu, lubbu-qabeenyin itti dhuman ni argama. Guyyaa kana Guyyaa Qiyaamaa jennaan. Mee harâ€™a kutaa gara dhumaa suuratu Az-Zumar kana keessatti wanta garmalee rifachisaa adeemsifamu kanaa fi jazaa namootaa haa ilaallu. Tarii Guyyaa cimaa kana beekun of qopheessuuf tattaafanna.

وَنُفِخَ فِي ٱلصُّورِ فَصَعِقَ مَن فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَمَن فِي ٱلْأَرْضِ إِلَّا مَن
شَآءَ ٱللَّهُ ۖ ثُمَّ نُفِخَ فِيهِ أُخْرَىٰ فَإِذَا هُمْ قِيَامٌ يَنظُرُونَ ﴿٦٨﴾

â€œ**Xurumbaan ni afuufama. Warrii samiiwwan keessaatii fi warri dachii keessa jiran hunduu ni dhumu, nama Rabbiin fedhe malee. Ergasii yeroo lammataas ni afuufama, yeroma san isaan dhaabbatanii kan ilaalan taâ€™u.**â€• (Suuratu az-Zumar 39:68)

â€œXurumbaan ni afuufama.â€•
Xurumbaa jechuun uumama guddaa akka gaafati. Garri tokko qaawwa dhiphoo qaba, gara fuunduraatin immoo qaawwa balâ€™aa kan qabuudha. Garaan isaa qullaadha. Keessaan yommuu afuufamu sagalee ni baasa. Xurumbaan Guyyaa Qiyaamaa afuufamu guddinna isaa Rabbii uumetu beeka. Malaykaan xurumbaa kana afuufu Israafil (aleyh salaam). Xurumbaan kuni siâ€™a lama afuufama.

Afuuffi tokkoffaa keessatti, **â€œWarrii samiiwwan keessaatii fi warri dachii keessa jiran hunduu ni dhumu, nama Rabbiin fedhe malee.â€•**

Nama Rabbiin akka hin duune fedhe malee samii fi dachii keessa kanneen jiran hundi ni duâ€™u. Afuuffi lammataa keessatti immoo namoonni ni kaafamu. Yommuu Israafil yeroo lammataaf xurumbaa afuufu, namoonni duâ€™an qabrii (awwaalcha) isaanii keessaa kaafamuun dachii mahashar (wal-gahii) ilaalu, dirree wal gahii kana keessatti wanta ijji isaanii irra buutu ni ilaalu.

Afuuffi lammataa kanaan ruuhin gara qaamaatti seenti. Addunyaa keessatti qaama keessa turte irraa duâ€™aan erga addaan baate booda xurumbaan kuni yommuu afuufamu ruuhin hundi gara qaama ishiitti deebiti. Ergasii gara qorannoo, murtii fi jazaatti oofamu.[1]

وَأَشۡرَقَتِ ٱلۡأَرۡضُ بِنُورِ رَبِّهَا وَوُضِعَ ٱلۡكِتَٰبُ وَجِاْيٓءَ بِٱلنَّبِيِّـۧنَ
وَٱلشُّهَدَآءِ وَقُضِيَ بَيۡنَهُم بِٱلۡحَقِّ وَهُمۡ لَا يُظۡلَمُونَ ٦٩

â€œDachiinis ifa Gooftaa ishiitin ni ifti. Galmeenis ni kaaâ€™ama. Nabiyyoonni fi ragooleen ni fidamu. Gidduu isaanitti haqaan murteefama, isaan homaa hin miidhamanâ€• Suuratu Az-Zumar 39:69

Guyyaa Qiyaamaa ifti amma jiru ni bada. Aduun ni maramti, jiiyni ifa dhaba, urjiileenis ifni isaanii haaqamun harcaâ€™u. Kanaafu, namoonni dukkana keessa taâ€™u. Yeroo kanatti **â€œdachiin ifa Gooftaa ishiitin ni ifti.â€•** Yommuu Rabbiin guddaan oltaâ€™ee namoota jidduutti murteessuf dhufu, dachiin ifa Isaatin ifti. â€œ**Galmeenis ni kaaâ€™ama**.â€• Kana jechuun kitaabni hojiin namootaa keessatti galmeefame ni dhiyeefama. Namni hundi wanta gaarii fi badaa hojjate kitaaba kana keessatti ni argata. Akkana isaan jedhama: **â€œKitaaba kee dubbisi. Harâ€™a ati mataan kee of irratti herregaa taâ€™uuf gahaadha.â€•** Suuratu Al-Israa 17:14

â€œ**Nabiyyoonni fi ragooleen ni fidamu.**â€• Ummata isaanitti ergaa geessu isaanii gaafatamuf, isaan irratti ragaa bahuuf Nabiyyoonnis ni fidamu. Ragooleenis ni fidamu. Ragooleen kunniin, malaaykoota, kutaalee qaamaa, hordoftoota Nabiyyootaa namoota waan gaariitti ajajanii fi waan badaa irraa dhoowwaniidha.

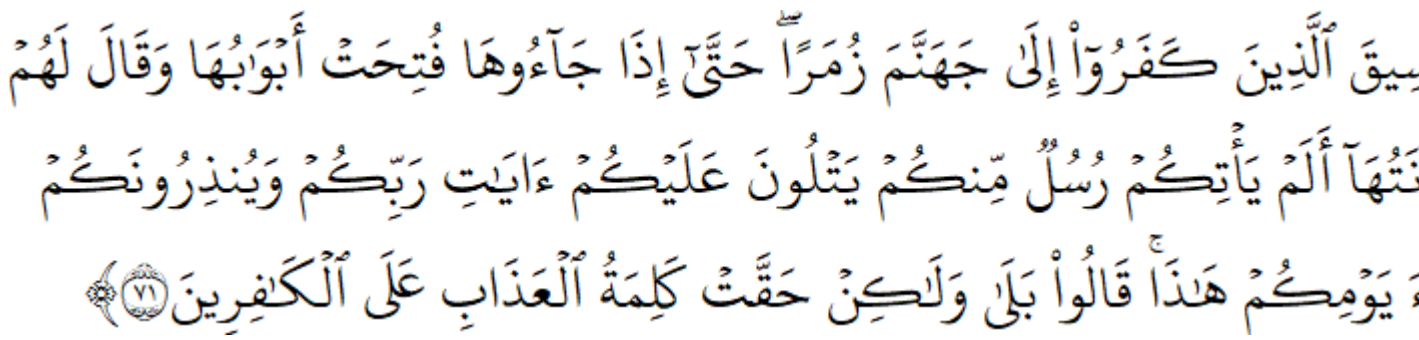
â€œ**Gidduu isaanitti haqaan murteefamaâ€•** Kana jechuun haqa guutuun namoota jidduutti murteefama. Sababni isaas, qorannoon Rabbii nama hin miine, wantoota hundaa takka takkaan beeku irraa kan baheedha. Ammas, wanti isaan hojjatan hundi Malaykoota kabajamoo ajaja Isaa gonkumaa hin faallessineen kan galmaaâ€™edha. Ammas, ragooleen isaan irratti ragaa bahu. Kanaafu, osoo homaa hin miidhamin haqaan isaan jidduutti murteefama.[2] Hojii isaa irratti hundaaâ€™e kan badhaafamu qabu ni badhaafama, kan adabamu qabu ni adabama.

وَوُفِّيَتۡ كُلُّ نَفۡسٖ مَّا عَمِلَتۡ وَهُوَ أَعۡلَمُ بِمَا يَفۡعَلُونَ ٧٠

â€œ**Lubbuun hundi wanta hojjatteef jazaan guutuun kennamaaf. Inni wanta isaan hojjatan hundarra beeka.â€•** Suuratu Az-Zumar 39:70

Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa yeroo sanitti kheeyris taâ€™e sharriis taâ€™e jazaa hojii nama hundaa ni kafalaaf. Isaaf ajajamuus taâ€™i Isa faallessuu irraa wanta namoonni addunyaa keessatti hojjatan hunda caalaa beeka. Kana beeku keessatti homtu Isa jalaa hin miliqu. Guyyaa Qiyaamaa hojii kana irratti jazaa ni kafalaaf. [3] (Jazaan mindaa fi adabbii of keessatti qabata. Namni Rabbii oltaâ€™aatti fi wanta Isarraa dhufetti erga amanee booda hojii gaggaarii hojjate, mindaa dacha dachaa argata. Namni amanuu dhiise fi Rabbiif ajajamu dide immoo adabbii isaaf malu adabama.)

Itti aanse jazaa namoota kafaranii (amanuu dhiisanii fi Gooftaa isaanitiif ajajamu didanii) dubbata:

وَسِيقَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوٓاْ إِلَىٰ جَهَنَّمَ زُمَرًا ۖ حَتَّىٰٓ إِذَا جَآءُوهَا فُتِحَتۡ أَبۡوَٰبُهَا وَقَالَ لَهُمۡ
خَزَنَتُهَآ أَلَمۡ يَأۡتِكُمۡ رُسُلٞ مِّنكُمۡ يَتۡلُونَ عَلَيۡكُمۡ ءَايَٰتِ رَبِّكُمۡ وَيُنذِرُونَكُمۡ
لِقَآءَ يَوۡمِكُمۡ هَٰذَاۚ قَالُواْ بَلَىٰ وَلَٰكِنۡ حَقَّتۡ كَلِمَةُ ٱلۡعَذَابِ عَلَى ٱلۡكَٰفِرِينَ ٧١

â€œ**Warroonni kafaran gara Jahannam garee gareen oofamu. Yommuu ishii bira gahan, balbaloonni ishii ni banamu. Waardiyonni isaaniin ni jedhu, â€œSila isin keessaa Ergamtoonni keeyyattoota Gooftaa keessanii isin irratti dubbisanii fi qunnamtii Guyyaa keessanii kana isin akeekachiisan isinitti hin dhufnee?â€• Isaanis ni jedhu, â€œEeyyen! [Dhufanii jiru]. Garuu jechi adabbii kaafiroota irratti mirkanoofte.â€•** Suuratu az-Zumar 39:71

Kufriin gosa lama: kufrii waakkachuu (kufr juhuud) fi kufrii of tuulu (kufr istikbaar). Haqa Rabbiin irraa dhufe kijibsiisuun kufrii waakkachuuti (osoo beekanu mormuuti). Wanta Rabbiin itti ajaje hojjachuu dhiisun kufrii of tuuluti. Aayan tuni gosoota kufrii lamaanu ni hammatti.[4]

Namoonni Rabbiitti, Malaykotatti, Kitaabanitti, Ergamtoota Isaatti, Guyyaa Qiyaamatti fi qadaratti amanuu didanii fi Isaaf ajajamuu irraa of tuulan, gara Jahannam garee gareen oofamu. Jahannam maqaa ganda azaabaa (adabbii)ti. Rabbiin namoota adabbiin isaaniif maluuf qopheesse. Oofamu jechuun namni tokko ykn sani oli duubarra deemun gara fuunduraatti akka deeman gochuudha. **Zumar** jechuun gareewwan addaan babahan (**garee garee**).
Namoonni kafaran hamma yakka isaanii irratti hundaaâ€™e garee gareen gara Jahannam oofamu.

â€œYommuu ishii bira gahan, balbaloonni ishii ni banamu.â€•
Namoonni kafaran kunniin dhufuun dura Jahannam cufaa turte. Garuu yeroma isaan Jahannamiin bira gahaniin balbaloonni takkamaan banamu. Takkamaan banamuun kuni wanta garmalee isaan jibbisiisuudha. Sababni isaas, Jahannamitti seenun dura osoo qarqara irrallee taâ€™e dhaabbatanii jaallatu. Garuu hatamtamaan adabbiitti akka seenaniif balbaloonni tasa isaanitti banamu. Rabbiin kanarraa nu haa tiiksu.

â€œWaardiyonni isaaniin ni jedhu, â€œSila isin keessaa Ergamtoonni keeyyattoota Gooftaa keessanii isin irratti dubbisanii fi qunnamtii Guyyaa keessanii kana isin akeekachiisan isinitti hin dhufnee?â€•
â€œWaardiyoonniâ€• Kunniin Malaykoota balbala Jahannam bira akka taâ€™anii fi eegan bakka buufamaniidha. Amalli isaanii gara-jabaataa, humni isaanii garmalee cimaadha.

â€œ**isin keessaa Ergamtoonni**â€• kana jechuun isiniin ala osoo hin taâ€™in isin keessaa. Rabbiin osoo malaykoota Ergamtoota godhee namootatti ergee silaa irraa dheessu turan. Garuu Rabbiin (subhaanahu wa taâ€™aalaa) rahmata Isaatiin namoota keessaa nama tokko filachuun ergamaa godhee ergee.

Kanaafu, ergamtoonni kunniin ilma namaa irraa kan taâ€™aniidha.

â€œkeeyyattoota Gooftaa keessanii isin irratti dubbisaniiâ€• asitti keeyyattoonni beeksisa (wahyii) Rabbiin irraa buâ€™aniidha. Qurâ€™aanaa fi kitaabban nabiyyoota darban irratti buâ€™an of keessatti hammata.[5]

â€œqunnamtii Guyyaa keessanii kana isin akeekachiisanâ€• Ergamtoonni Guyyaa kana keessa wanta badaa isin qunnamu, guddinnaa fi ulfaatinna isaa isin akeekachisan.

Kana booda ibsi aayah: Waardiyoonni Jahannam eegan kunniin kaafirootaan akkana jedhu: â€œSila Ergamtoonni isin keessaa taâ€™an, keeyyattoota Gooftaa keessanii isin irratti dubbisanii fi wanta Guyyaa keessan kana keessatti isin qunnamu isin akeekachisan isinitti hin dhufnee?â€•[6]

Kaafiroonni akkana jechuun deebisu: **â€œEeyyen! [Dhufanii jiru]. Garuu jechi adabbii kaafiroota irratti mirkanoofte.â€•**
Kana jechuun: Eeyyeen Ergamtoonni Gooftaa keenyaa haqaan nutti dhufanii jira. Guyyaa kana nu akeekachisanii jiru. Garuu nuti isaan kijibsifnee fi faallessinee jechi Rabbii â€œAdabbiin Isaa warra kafaraniif taâ€™aâ€• jettu nurratti mirkanoofte jirti.[7] Akkuma Rabbiin subhaanahu bakka biraatti jedhe:

كَادُ تَمَيَّزُ مِنَ ٱلْغَيْظِ ۖ كُلَّمَآ أُلْقِىَ فِيهَا فَوْجٌ سَأَلَهُمْ خَزَنَتُهَآ أَلَمْ يَأْتِكُمْ
نَذِيرٌ ﴿٨﴾ قَالُوا۟ بَلَىٰ قَدْ جَآءَنَا نَذِيرٌ فَكَذَّبْنَا وَقُلْنَا مَا نَزَّلَ ٱللَّهُ مِن شَىْءٍ إِنْ أَنتُمْ إِلَّا
فِى ضَلَٰلٍ كَبِيرٍ ﴿٩﴾ وَقَالُوا۟ لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ مَا كُنَّا فِىٓ أَصْحَٰبِ ٱلسَّعِيرِ ﴿١٠﴾

â€œ[Jahannam] dallansuu irraa kan kaâ€™e ciccituutti dhiyaatti; dhawaata gareen wahii ishii keessatti darbamuun waardiyyoonni ishii, â€œSila Akeekachisaan isinitti hin dhufnee?â€• [jechuun] isaan gaafatu. â€œEeyyen; dhugumatti akeekachisaan nutti dhufeera, garuu ni sobsiifne. â€˜Rabbiin homaa hin buufne; isin jallinna guddaa keessa jirtu.â€™ jenneen.â€• jedhu. â€œOsoo kan dhageenyu yookiin kan xinxallinu taanee, silaa warra ibidda bobaâ€™aa keessaa hin taanu turre.â€• jedhan.â€• Suuratu Al-Mulk (Tabaaraka) 67:8-10

Kaafironni kunniin erga waqqafamanii booda, akkana isaaniin jedhama:

﴿قِيلَ ٱدْخُلُوٓا۟ أَبْوَٰبَ جَهَنَّمَ خَٰلِدِينَ فِيهَا ۖ فَبِئْسَ مَثْوَى ٱلْمُتَكَبِّرِينَ ﴿٧٢﴾﴾

â€œAchi keessatti hafoo taâ€™aatii balbaloota Jahannam seenaa. Iddoon jireenya of tuultoota waa fokkate!â€• jedhama.â€• Suuratu Az-Zumar 39:72

Isaan xiqqeessuu fi salphisuuf akkana isaaniin jedhama: achi keessa kan turtan, gonkumaa kan keessaa hin baane taâ€™aatii balbaloota Jahannam seenaa.

Jahannam balbala torba akka qabdu Qurâ€™aana keessatti dhufee jira. Gareen hundii balbala isaaniif maluu fi hojii isaaniitiin wal gituun seenu. Erga seenanii booda abadii achi keessa turu. Rabbiin rahmata Isaatiin kanarraa nu haa eegu. **â€œIddoon jireenya of tuultoota waa fokkate!â€•** kana jechuun iddoon gahuumsaa namoota Rabbitti amanuu fi shariâ€™aa Isaatti buluu irraa of tuulanii garmalee fokkate.[8] Jahannam iddoo jireenyaa yeroo hundaa keessa turaniidha. Kunis, namoonni kunniin haqa irratti of tuulan. Gooftaa isaan uumee fi qananiisuuf gadi jechuu fi ajajamuu irraa ni boonan. Kanaafu, Rabbiin isaan xiqqeessuu fi salphisuun gosa hojii isaaniitiin isaan mindeesse.

Kuni jazaa (adabbii) warra amanuu didaniitii fi Gooftaa isaanitiif ajajamuu fi gadi jechuu irraa of tuulaniiti. Mindaan warra amananii fi Gooftaa isaanitiif ajajamanii hoo? Itti aanse ni dubbata: **â€œWarri Gooftaa isaanii sodaatan garee gareen gara Jannataa oofamu. Yeroma isaan ishiitti dhufanii balbaloonni ishii banaman, Waardiyoonni ishii, â€œNageenyi isin irra haa jiraatu, qulqulluu taatanii jirtu. Keessatti hafoo taâ€™aatii ishii (Jannata) seenaa.â€• Isaaniin jedhu**.â€• Suuratu Az-Zumar 39:73
Kutaa itti aanu keessatti ibsa kanaa In sha Allah ni ilaallaâ€¦

Kitaabban wabii:
[1] Maâ€™aariju Tafakkuri-12/276-277
[2] Tafsiiru saâ€™adii-858, Maâ€™aarij-12/278-279
[3] Tafsiiru Xabarii-20/264
[4] Tafsiiru Qurâ€™aanil kariim-Suuratu Zumar-fuula 478-479
[5] Tafsiiru Qurâ€™aanil kariim-Suuratu Zumar-fuula 480-482
[6] Tafsiiru Xabarii-20/264
[7] Tafsiiru Ibn Kasiir-6/471, Tafsiiru muyassar-466
[8] Tafsiiru muyassar-466

Date Created
March 14, 2020
Author
admin